

Virágegylet, Virágnyaralók, gyermekolimpia – gróf Károlyi Lászlóné Apponyi Franciska zebegényi „alkotásai” ^[1]

„Kedves sportesemény előtt áll Zebegény közönsége. Háromszáz fiú és leányka részvételével sportünnepet rendez a Virág Egylet [...]. Az ünnepet olimpiai felvonulás nyitja meg és fáklyás staféta fejezi be. Az olimpiai tüzet a Virágnyaralókból kiindulva a Zebegényt körülvevő hegyek szerpentinjein át hozzák vissza a staféták a játszótérre. A rendező egyesület elnöke, Károlyi Lászlóné grófné meghívta a »gyermekolimpiászra« a magyar olimpiai bajnokokat, akik megjelenésükkel felejthetetlen emlékről gondoskodnak az ünnepre nagy lelkesedéssel készülődő gyermeksereg részére.” – hívta fel a figyelmet a jeles eseményre a *Budapesti Hírlap* 1936. augusztus 27-i száma.

Gróf Károlyi Lászlóné Apponyi Franciska (1879–1958) a jótékonykodásban és a szociális gondoskodásban élen járó arisztokrata hölgyek kiemelkedő képviselője volt. Neves arisztokrata családba született, s fiatalon, 18 évesen ment férjhez az ugyancsak tekintélyes famíliából származó, nála húsz évvel idősebb Károlyi Lászlóhoz (1859–1936), a fői uradalom jómódú birtokosához. Mindkét családban presztízse volt a közjó szolgálatának, a jótékonykodásnak és a közcélú intézmények létrehozásának, és ez befolyásolta a grófnő gondolkodását. A Károlyi-családba bekerülve különösen anyósa, Kornis Klarissza bárónő (1834–1906) volt rá nagy hatással, aki kitűnt a gyermekvédelemben, az intézményalapításban és -vezetésben: elnöke volt előbb a Pesti Első Bölcsőde Egyesületnek, majd a Budapesti Országos Első Gyermekmenedékhely Egyesületnek, mely az elhagyott gyermekeket karolta fel. Apponyi Franciska hamar Klarissza útjára lépett, ezt az is jelzi, hogy a bárónő halála után, 1907-ben őt választották meg a „gyermekmentő” egyesület elnökének. Aktív szerepet vállalt a gyermekvédő mozgalomban és a különféle jótékonyági akciókban, 1912 májusában például fővárosi virágünnepet szervezett az árva, elhagyott és szegénysorsú gyermekek támogatására.

Gróf Károlyi Lászlóné Apponyi Franciska (Károlyi-kastély, Fót).

Forrás: a szerző felvétele

Az első világháború alatt Apponyi Franciska mintaértékű lokális szociális ellátó-rendszert épített ki Fóton, amiért IV. Károly király 1917-ben I. osztályú Erzsébet-rendet, 1918-ben II. osztályú polgári hadi érdemkeresztet adományozott számára. Példás tevékenységet fejtett ki az anya- és csecsemővédelem téren, megalakította a Stefánia Szövetség újpesti szervezetét (Újpesti Stefánia Szövetség Anyák és Csecsemők Védelmére), Fóton pedig csecsemőotthont működtetett, s létrehozta a fóti szegények számára az ország első ingyenes egészségügyi ellátó rendszerét, díjmentes orvossal és gyógyszer-ellátással. Az 1920-as évek elején férjével százágys csecsemőkórházat alapítottak Újpesten Concordia néven, továbbá nagyszabású lakóház-építési akciót indítottak Fóton, s nemzetközi adománygyűjtés segítségével közel hatvan hajléktalant, főként hadiözvegyeket, hadirokkantakat juttattak megfelelő otthonhoz az 1920-as évek végéig, miközben kiépült egy új településrész, Fótújfalú.[1]

A grófnő életében új szakasz kezdődött, amikor az 1920-as évek végén Zebegénybe költözött. Egy kirándulás során tetszett meg neki a környék, a hegyektől körülvelt csendes falu a Duna-parttal, s már 1925-ben megvett egy falusi házat nyaralónak.[2] A település már a századfordulótól kedvelt nyaralóhelye volt a fővárosi középosztálynak. A táj szépsége vonzotta a festőket is: 1924-től itt alkotott Szőnyi István, majd követte őt a körét képező művészkolónia is.

[3]

Zebegény, országút, 1917.

Forrás: Fortepan / Zagyva Tiborné

A grófnő szívesen evezett a Dunán, kedvelte a helyet a Börzsöny hegyeire és erdeire nyíló kilátással, s a következő években egyre több időt töltött a településen, mígnem végleg ide költözött. Döntésében a táj vonzása mellett egyéb, magánéleti motivációk is szerepet játszottak.[3] Később újabb házakat vásárolt, amelyeket átalakíttatott. Fürdőszobát, a tetőtérben hálószobát alakított ki, és nyáron rokonokat, főként rokon gyerekeket hívott vendégségbe. Itt töltötte a nyarakat az 1930-as évek első felében a grófnő két kisunokája, Semsey Zsuzsa (Suzy) és Semsey Tamás (Károlyi Klára és Semsey Andor 1925-ben és 1926-ban született gyerekei), valamint Apponyi Gyula két nagyobb lánya, akiket az apa 1924-ben bekövetkezett halála után az Apponyi-rokonság vett pártfogásába, az 1915-ben született Geraldine (Gery) – aki 1938 és 1939 között albán királyné volt –, és az 1916-ban született Virginia, akinek Apponyi Franciska nemcsak nagynénje volt, hanem egyben gyámja is lett.

[4]

Zebegény, Duna-part, 1928.

Forrás: Fortepan / Zagyva Tiborné

Virágegylet

Apponyi Franciska az 1930-as évek elejétől elsősorban a falusi gyermekek nevelésének, képzésének szentelte életét. 1931-ben egyletet hozott létre „Virág Egylet Zebegény” (rövidítve VEZ) néven, melynek a zebegényi gyermekek óvodáskortól az iskoláskor végéig lehettek a tagjai. Az egyletet ő elnökölte, ám vezetésébe bevonta a falu értelmiségét, Szusztor István plébánost, Szvoboda Vince iskolaigazgatót, tovább tanítókat, az egyházközség és a falusi képviselőtestület egy-egy delegáltját, valamint választott bizottsági tagokat is, s együtt döntöttek a legfontosabb kérdésekben. Az alapszabályok a következők voltak: 1. segítünk másokon, 2. szeretjük az állatokat, 3. szeretjük a virágokat, 4. mindennap valami jót teszünk, 5. adott szavunkat mindig megtartjuk.[4] A gyerekeknek meg kellett fogadni, hogy a szabályokat betartják, szülői beleegyezéssel, három hónapos jelöltségi időt követően válhattak egyleti taggá.

A tagsági igazolvánnyal együtt a gyermekek egyleti nevet is kaptak, az óvodás lányok énekesmadarak, az óvodás fiúk ragadozó madarak, az iskolás lányok virágok, az iskolás fiúk pedig fák és cserjék neveit vették fel, s ezen szólították egymást. A tagoknak meg kellett tanulni a „nevükre vett” növény vagy állatfaj „életrajzát”, azaz a legfőbb ismereteket róluk, a latin névvel együtt. Mivel az egylet rendelkezésére állt a Hoffmann–Wagner-féle *Magyarország virágos növényei* című, 1903-ben megjelent képes határozó, mely 1265 faj leírását tartalmazta, nem kellett attól tartani, hogy kifogynak a virágnevekből.

VEZ levélpapír és boríték minta

[5]

[6]

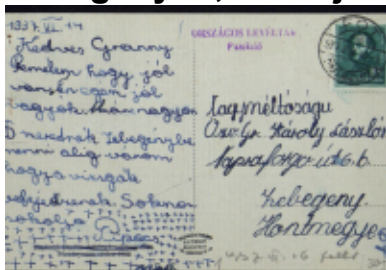
[7]

[Tovább a galéria oldalára](#) [8]

Jelzet: HU-MNL-OL-P 391-7-c-5.

Maga a grófnő is egyleti nevet használt – ezzel a rangkülönbséget igyekezett megszüntetni –, őt Napraforgónak kellett szólítani. Elnöki munkáját egyleti munkatársai segítették; a férfi munkatársak trópusi fák, a női munkatársak különféle rózsák neveit viselték. Szusztor István plébános Babérfa, Szvoboda Vince igazgató Mangófa, Bánkuti Károly, a cserkészcsapat vezetője a Gyapotcserje névre hallgatott. Kaporniczky Sarolta tanítónő volt a Kúszórózsa, a Szobról Zebegénybe költöző kitűnő lovas, Teleki Kati az Almarózsa, míg Apponyi Virginia a Virginiai Rózsa, Apponyi Geraldine a Fehér Rózsa, a grófnő lánya, Fruzsina pedig a Perzsa Rózsa nevet vette fel.[5] A grófnő kisunokái közül Semsey Suzy Pipacs, Semsey Tamás előbb Maugli, majd Bukszus Bokor, Károlyi László (Károlyi István fia) pedig Karvaly névre hallgatott az egyletben.

Semsey Zsuzsa (Suzy, Pipacs) képes levelezőlapja Apponyi Franciskának Zebegénybe, 1937. június 15.

[9]

[Tovább a galéria oldalára](#) [10]

Jelzet: HU-MNL-OL-P 391-3-d-7-20.

A virágokat, fákat és állatokat megszemélyesítő névadással Apponyi Franciskának az volt a célja, hogy a gyerekek figyelmét felhívja az élővilág értékeire és szépségeire, illetve a hétköznapi, „való világból” egy másik világba vezesse őket, ahol nincsenek társadalmi különbségek. Egy olyan világba, amit egymás tisztelete, segítése, az egyenlő bánásmód és az összetartozás-érzés jellemez, s ezzel egyfajta „gyermekközösséget” teremtett. A szegény, mezítlábas falusi gyerekeket úgy karolta fel, hogy a hétköznapi érintkezésben igyekezett eltüntetni a rangkülönbségeket. Mindez hangsúlyosan megjelent a köszönésben is. A gyereksereg így köszönt neki: „Köszöntjük Napraforgót!”, amire a válasza a legapróbb tagok fele: „Napraforgó köszönti a kismadarakat.”, vagy például: „Köszöntöm a kis Náciszit!” volt. Ugyanúgy tagjai lettek a gyermekközösségnek a grófnő unokái és a rokon arisztokrata gyerekek, mint az egyszerű parasztyerekek. A hat elemi iskolai osztályt külön színnel jelölték, és minden évfolyam fiú és lány csoportjának külön vezetője volt egy-egy „Rózsa” vagy „Trópusi fa”.

Apponyi Franciska célul tűzte ki a gyermekek játékos tanítását és nevelését, valamint a munka és a tanulás becsületét, a természet, a testnevelés és a sport, valamint a szülőföld és a haza szeretetét, továbbá – korát megelőzve – a környezettudatosságra is hangsúlyt fektetett. Nézeteire hatással volt a szalézi rend megalapítója, a szegény, elhagyott gyerekekkel foglalkozó Don Bosco (Bosco Szent János) szeretetközpontú és a gyakorlati foglalkozásokat preferáló nevelési módszereivel.[6] A

módszerekkel Apponyi Franciska a rend magyar követőin keresztül is megismerkedhetett, miután az istvántelki, korábban a Károlyi-család által fenntartott Clarisseum nevelőotthont 1924-ben a szalézi szerzetesek vették át, akik közösségi játszóteret, sportkört, cserkészcsapatot, katolikus diákegyletet, színjátszókört, zenekart, illetve ezermesterműhelyt és különféle szakképzéseket működtettek.[7] A grófnő is sokféle módon foglalkoztatta a gyerekeket; sűrűn jutalmazta – és ezzel motiválta – is őket: virággyűjtésért éppúgy, mint tanulásban és sport terén elért eredményekért. A sportversenyek legjobbjai értékes sportszereket nyertek, de az is jutalmat kapott, aki rendszeresen virágot hozott Napraforgónak.

A VEZ intézményei az első néhány évben folyamatosan bővültek: létrejött a VEZ-iroda, valamint kölcsönkönyvtár, játékterem, játszótér, sportpálya, szabadtéri színpad, csónakkikötő csónakokkal, lovaspálya pónilovakkal (hippodrom). A gyerekek és az egyletben dolgozó felnőttek együtt játszottak és sportoltak, fociztak, futottak, kerékpároztak, gyakran mesedélutánokat tartottak, közösen tanulták a botanikát, szép növénytani gyűjteményt (herbáriumot) is készítettek. Megtanultak a gyerekek úszni, kosárlabdázni, pingpongozni, evezni, továbbá kosarat fonni. Apponyi Franciska elsőszámú helyettese, Sima Klára (egyleti neve Katángkóró) énekekre, valamint táncra tanította a gyerekeket. Apponyi Franciska az ősi „Apponyi-fészekből”, Nagypapponyból nemcsak pónilovakat hozatott a zebegényi gyerekek örömeire, de elhozatta az orosz lovaskocsit is, amin lovaglólásban kellett ülni, ezt használták sétalovaglásra.[8]

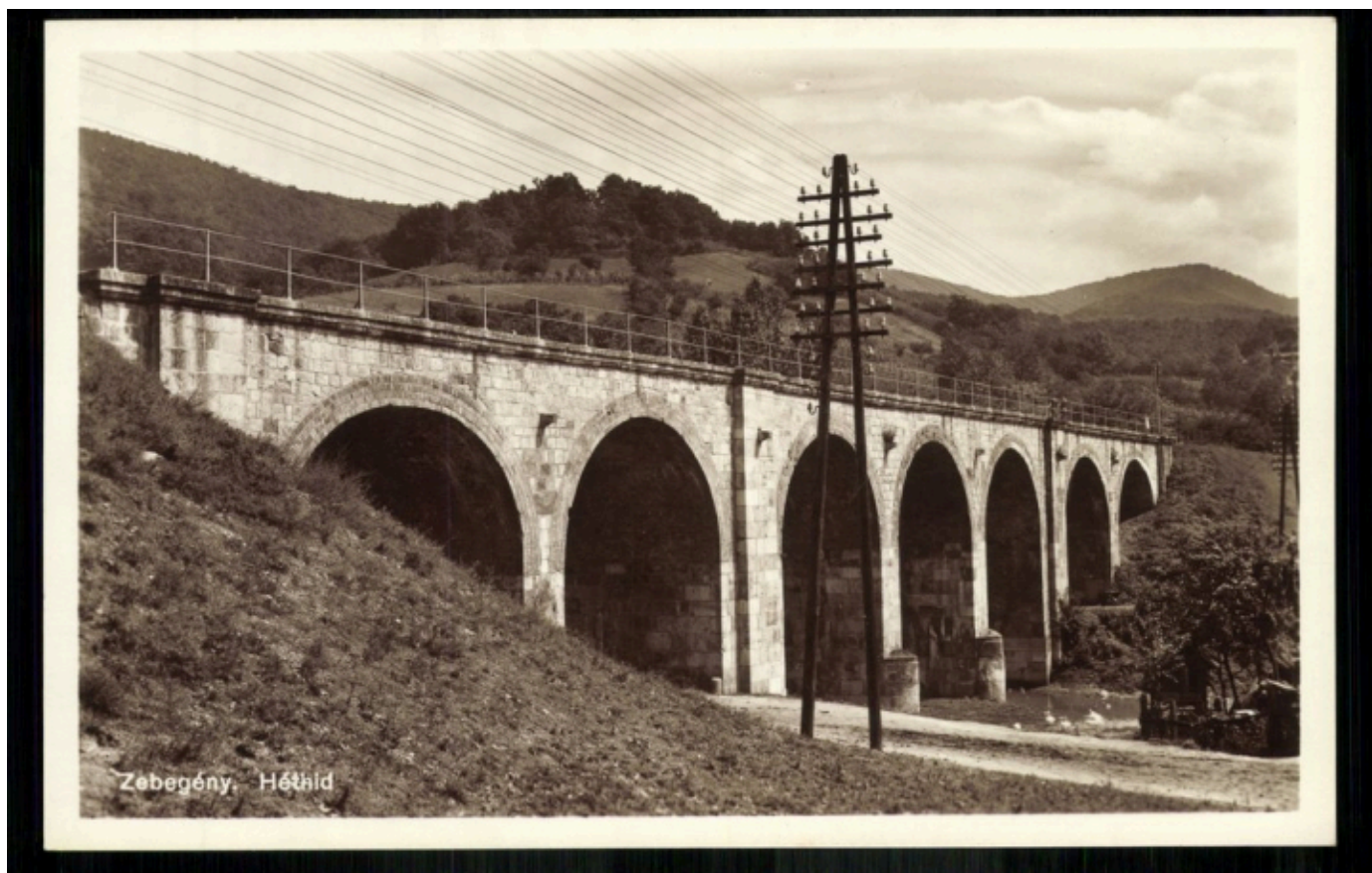

[11]

Iskolás fiúk (Fák és Cserjék) a megtalált húsvéti tojásokkal.

Forrás: Napraforgó emlékalbum

Apponyi Franciska rendszeres adományával segítette a falusi gyerekek életét és az egylet működését, a szervezet ezen felül az alapítók adományából, gyűjtésből és tagsági díjakból tartotta fenn magát. A grófnő minden évben több ünnepélyt szervezett a gyerekek számára, így Mikulásnapot, karácsonyestet, húsvétkor nyuszi- és tojáskeresést, anyák napi ünnepséget és nyári színelőadásokat. Az egyesület minden gyermekének VEZ-egyenruhát vásárolt, továbbá tornaruhát és tornacipőt, s mindegyiken ott virított a VEZ-embléma. A tagok száma a második évben, 1932-ben már 275 főt tett ki. Ettől az évtől az egylet egy angol tanárt is foglalkoztatott: a Budapestről érkező Huberta Reews, aki az Angol Rózsa nevet kapta, a legtehetségesebb iskolás gyermekeknek angol tanfolyamot tartott. Öt fiú olyan jól haladt az angol tanulásban, hogy a grófnő egy-két év elteltével már munkát tudott nekik szerezni, s kiszemelte őket, hogy (az 1933. évi gödöllői cserkész világtalálkozó tapasztalataira építve) kiküldi őket a következő cserkész világdzsemborira. Két évvel később, 1934-től pedig már két tornatanárnőt is alkalmazott az egylet az iskolán kívüli testnevelés- és sportfoglalkozások vezetésére: a lányok tanára Olimpiai Rózsa (polgári nevén Kemenes Vilma), fiúké Hungária Rózsa (Trembeczky Rózsa) volt.

[12]

A zebegényi Héthíd, 1928.

Forrás: Országos Széchényi Könyvtár

Apponyi Franciska az első években Duna-parti réteket bérelt ki sportpálya és játéktér céljára különféle ügyességi, valamint sportjátékokhoz (labdarúgás, kosárlabda, röplabda). Majd miután sikerült megvennie a MÁV-tól a Héthíd (azaz a zebegényi hétlyukú vasúti viadukt) előtti elhanyagolt, gazos területet, 1934 februárjában tervezőkkel elkészítette az egyleti stadion tervét (két terv is született), ami tulajdonképpen egy neonfényes villanyvilágítással rendelkező, stadionszerű, kerítéssel körbevett tribünös sportpályát jelentett.

Az egylet stadionjának tervrajza (alaprajza), Fodor József építész terve, 1934. február 24. (nagy méretű lapon)

[13]

[Tovább a galéria oldalára](#) [14]

Jelzet: HU-MNL-OL-P 391-7-d-2.

A létesítmény 1934 nyarán készült el, korszerű kivitelben, lépcsőzetes nézőtérrel, színpaddal, öltözőkkel, alkalmassá téve nemcsak sportesemények, hanem egyéb programok, színházi előadások, néptáncbemutatók, cserkész-rendezvények és ünnepek megtartására is. Itt tartották a nyári játszódelutánokat, ami után a gyerekek a pálya melletti padokon uzsonnáztak. Többnyire finom vajjas, szalámis szendvicset kaptak. A bejárati kapu fölött neoncsöves betűk hirdették a VEZ nevét. Amint a mellékelt tervrajzon is látszik, az északi, vasút felőli oldalra tervezték a sportpályát, azaz a játéktérrel a színpadi emelvényrel és a tágas nézőtérrel, míg tőle délre, a Napraforgó utca felőli

oldalon található a VEZ-épület az egyesület irodájával, ruhatárral és fedett játszótérrel külön-külön fiúk és lányok számára, továbbá egy garázs. A korabeli fotókon jól látszik, hogy a sportpálya északi, vasút felőli oldalát mintha domboldalba „vágták” volna, annak a lejtős magaslatnak támaszkodik, amin a vasúti pálya halad.

[15]

A VEZ-stadion avató ünnepsége 1934-ben, háttérben a viadukttal.

Forrás: Napraforgó emlékalbum

A ZEBEGÉNYI »VIRAGÁLLAM» UNNEPE. Az éso bal-
 oldali kép: A zebegényi főbíró üdvözlí Gúmbös miniszter-
 elnököt. Hátaí áll »Nápraforgó»=gróf Károlyi Lászlóné.
 Fenti: Virágos talyigaverseny. Jobboldalt: »Pipacs», Nápra-
 forgó kis unokája

[16]

A stadionavatás képei Az Est képes mellékletében.

Forrás: Az Est, 1934. augusztus 17. 5.

Augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napja délutánján szép ünnepség keretében került sor a sportpálya átadására, melynek jelentőségét mutatja, hogy részt vett rajta Gömbös Gyula miniszterelnök és Karafiáth Jenő volt kultuszminiszter, az Országos Testnevelési Tanács elnöke, a környék és a vármegye számos notabilitásával együtt. A miniszterelnök üdvözlése után a virágokkal és kis zászlókkal feldíszített sporttelep tribünjein mintegy 600 főnyi közönség nézte végig a zebegényi ifjúság pompás sportmutatványait: az egyforma tornadresszben pompázó csapatok talaj- és botgyakorlatait, a lánycsoport magyar táncbemutatóját, az angol tanfolyam énekszámait, továbbá az atlétikai versenyeket és a stafétajátékokat.[9]

[17]

A VEZ-sportpályán gyakorolnak a cserkészek.

Forrás: Napraforgó emlékalbum.

Virágnyalók

A Virágegylet működési költségeire és a falusi gyermekek támogatására kifizetett összegek jelentős kiadást jelentettek a grófnő számára, aki a falusi turizmusból – egészen pontosan az általa megvásárolt és felújított, Dunára néző zebegényi házak kiadásából – kívánt bevételhez jutni. 1936 tavaszára alakította ki a kékre festett nyaralóházakat, amiket Virágnyalóknak nevezett el, ugyanis virágneveket adott az egyes házaknak és szobáknak: volt Napraforgó-, Pipacs-, Oleander- és Muskátliház, illetve Rózsák háza, továbbá Tulipán- és Nefelejcszoba, valamint Búzavirág ebédlő. A nyaralókat a Művészlázsa néven emlegetett báró Perényi Ilona festette ki. Valamennyi nyaralóház magyar népművészeti stílusban volt berendezve, a falakon festett tányérokkal, illetve népi hímezéses falvédőkkel (köszöntésekkel, verses áldomásokkal), továbbá faragványokkal, szöttesekkel, a nagyobb szobákban búbos kemencékkel. A házakhoz padlásszoba, veranda, pince és gondozott virágos kert tartozott, volt bennük telefon, villanyvilágítás, hideg-melegvíz, luxus fürdőszoba. Ezenkívül szépen kiépített Duna-parti strand, kocsiszín (garázs) és istálló is várta a nyaralókat, akik a kézikönyvtár magyar, német, angol és francia nyelvű könyveiből is kölcsönözhetek olvasnivalót.

A Virágnyalók leltárja (alaprajza) az épületek, az ajtók és kapuk jelölésével

[18]

Tovább a galéria oldalára [19]

Jelzet: HU-MNL-OL-P 391-7-d-3-1.

Amint a fenti ábra mutatja, a Maróti-villa szomszédságába, a Duna-partra épült a Napraforgó-ház (I), majd amellé a Pipacs-ház (II) és a Rózsák háza (III), valamint a kápolna (IV). Az utcát Napraforgó utcának nevezték el, s ennek másik, északi (azaz nem dunai) oldalán sorakozott a többi épület.

Kimutatás (összesítés) a Virágnyaralók épületeiről, ajtóiról és kapuiról

Handwritten summary table titled "Kimutatás" and "Összesítés". The table has columns for "Cím", "Épület", "Ajtó", "Kapu", and "Műhely". It lists various locations and items with corresponding counts and values.

Cím	Épület	Ajtó	Kapu	Műhely
1. Napraforgó	4db	2	2	12
2. Apolló	1	1	1	12
3. Károly	1	1	1	12
4. Székely	1	1	1	12
5. Székely	1	1	1	12
6. Székely	1	1	1	12
7. Székely	1	1	1	12
8. Székely	1	1	1	12
9. Székely	1	1	1	12
10. Székely	1	1	1	12
11. Székely	1	1	1	12
12. Székely	1	1	1	12
13. Székely	1	1	1	12
14. Székely	1	1	1	12
15. Székely	1	1	1	12
16. Székely	1	1	1	12
17. Székely	1	1	1	12
18. Székely	1	1	1	12
19. Székely	1	1	1	12
20. Székely	1	1	1	12

[20]

Handwritten detailed table with multiple columns and rows, likely a ledger or inventory list. It contains various entries and numerical data.

[21]

[Tovább a galéria oldalára](#) [22]

Jelzet: HU-MNL-OL-P 391-7-c-2.

Az ünnepélyes átadásra 1936. május 15-én került sor, zenés rendezvény keretében.[10] A Virágnyaralók vezetősége, élén Apponyi Franciskával és Teleki Kátival (Almarózsával), hatásos reklámkampányt folytatott – az utazási irodáknak például magyar és angol nyelvű prospektust küldött a házakról. A nyári százon elején, július 10-én úgynevezett „virágkorzó” néven jótékony célú tréfás mulatságot szerveztek Zebegénybe. A díjak nyerteseit a közönség – beleértve a helyi résztvevőket, a nyaralókat és az éppen erre kirándulókat is – titkosan, szavazással választhatta meg, erről több lap is írt beharangozót.[11]

Balra: Napraforgó ház, Zebegény. Jobbra: Napraforgó utca, Zebegény

[23]

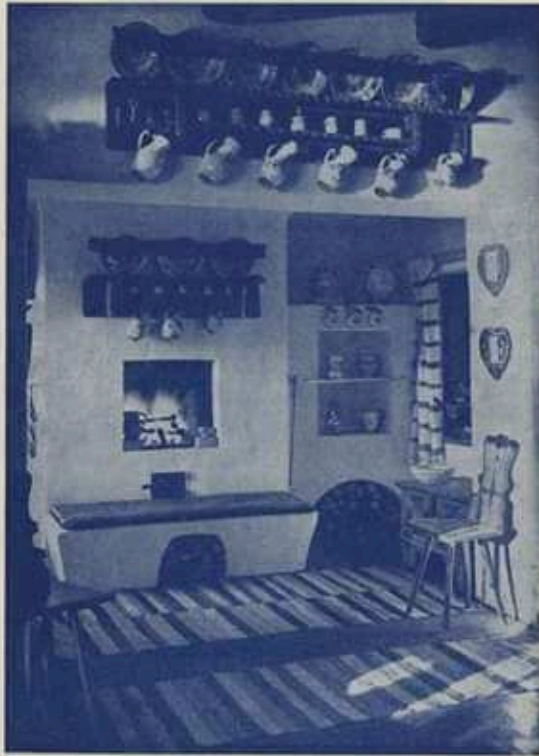

[24]

[Tovább a galéria oldalára](#) [25]

Forrás: Magyar Nemzeti Múzeum. Jobbra: Napraforgó utca, Zebegény, 1938.

Forrás: Fortepan / Balogh Jánosné dr. Horváth Terézia

TŰZHELY A TULIPÁN HÁZBAN

NEFELEJTS EBÉDLŐ

Virágnyaralók belülről.
Forrás: Dunakanyarkult.blog.hu

1936 nyarán már valóságos üdülőparadicsom várta pihenni vágyókat összesen tíz kiadó lakosztállyal, és számos szabadidős lehetőséggel: a nyaralóknak volt alkalmuk evezni, illetve csónakázni gyakorlott evezőssel, teniszezni, kuglizni, lovagolni, s ezenkívül remek ellátást kaptak, naponta 15-25 pengőért. A Virágnyaralók vezetőségének felhívását, üdülési ajánlatát lehozták a különböző lapok, például a *Színházi Élet* is, „Csoda a zöld hegyek alján, a kék Duna partján” szlogennel, társaságoknak, egyesületeknek jelentős kedvezményt ígérve.

**CSODA A ZÖLD HEGYEK ALJÁN
A KÉK DUNA PARTJÁN**

„Virágnyaralók“
ZEBEGÉNYBEN, A DUNA MELLETT

A népművészet csodás alkotásaival remekbe épült és berendezett különálló villák. — A természet, a luxus és a hangulat mesevilága.

Budapesttől egy órára autón vagy vasúton. A pályaudvartól 3 percre, zöldelő rétek és virágok között. MFTR hajóállomás Szob, ahol kocsi várja a vendéget: 15 percnyi út. — Halászcserda, strand, csónakázás, egyéb szórakozás.
Telefon: Zebegény 1.

BELÉPÉSI UTALVÁNY
a Virágnyaralók megtekintésére és egész napi otttartózkodásra, Dunafürdő kabinhasználattal, — napfürdő a magánstrandon, csónakázás gyakorlott evezőssel, ára 5.— pengő.

Fizetővendégek a hideg-melegvízzel, külön fürdőszobákkal ellátott csodás virágoskertű virágnyaralókban penzió-rendszer szerint. Legválogatottabb konyha és italok.

Társaságoknak, egyesületeknek jelentős kedvezmény. Minden felvilágosítás, prospektusok és belépőjegyek a nagyszállodákban és a Színházi Élet Boltjában, Budapest, VII., Erzsébet-körút 7
Telefon: 13-62-84

[26]

A Virágnyaralók reklámja a *Színházi Élet* című lapban.

Forrás: *Színházi Élet*, 1936. július 19. 3.

Az üdülővendégek a nyitás évében, 1936-ban sokfelől és elég nagy számban érkeztek. Május végétől augusztus végéig, kilenc hét alatt mintegy 1500 vendég fordult meg a nyaralóházakban. Az ott vezetett 68 vendégkönyv tanúsága szerint. jártak Itt olyan hírességek, mint Caroll Nancy és Hayes Helen amerikai filmszínésznők, Price Ward neves angol újságíró, a *Daily Mail* szerkesztője, Irving Berlin amerikai komponista, Molyneux Eilen, a párizsi divatkirály lánya, valamint William Somerset Maugham neves angol író a családjával.[12] Írt a vendégkönyvbe még „Myra Princess Dimitrij”, Londonban élő emigráns orosz nagyhercegnő, továbbá perui, braziliai és új-zélandi előkelőségek is. Az üdülő vendégek közül sokan beléptek jelképesen a Virágegyletbe és tagdíjat fizettek, ily módon idegen tagsági díjakból kétezer pengő gyűlt össze a nyáron.

Gyermekolimpia

1936 nyarán Apponyi Franciska nagyszabású eseményt szervezett Zebegénybe: a berlini olimpia idején, amikor olimpiai lázban égett az ország apraja-nagyja, a kis falu gyermekolimpia rendezésére készült. A VEZ a részvételre való felhívását közzé tette számos lapban. A sporteseményre augusztus 30-án, vasárnap délután fél öttől került sor. A grófnő által kifejtett széleskörű reklámkampánynak köszönhetően hazai és külföldi vendégek is nagyszámban érkeztek a sajtó fokozott érdeklődése mellett. Budapestről a legendás Árpád sínautóbusz hozta a vendégeket és az újságírókat a zebegényi állomásra, ahol a rendezvényt hirdető óriás VEZ-plakátok fogadták őket. A Duna-parti nyaralóknál egymás mellett sorakoztak a külföldi, angol, amerikai, francia, holland rendszámú autók.

Nemcsak Zebegény népe, hanem a környékbeli falvak kíváncsi lakói is özönlöttek a helyszínre, hogy tanúi legyenek a kétszáz felvonuló óvodás, iskolás, cserkész és levente versenyző rendkívüli műsorának. Az olimpiai harangon hármat kongattak, felhúzták a zászlót és kezdődtek a játékok. A

műsoron 20 különböző szám szerepelt, atlétikai versenyek, tornaszámok, pónilovaglás, futballmeccs, kosárlabdamerkőzés és különböző tréfás versenyek. A Semsey-gyerekek, Pipacs és Bukszusbokor meg egy lovász három virágokkal feldíszített lovat vezettek fel, a közönség pedig szavazhatott, hogy melyik viseli a legszebb koszorúkat.[13] A műsor jó arányban vegyítette a komoly sportot a mulatságos, szórakoztató számokkal, ami Trembetzky Rózsa tornatanár ötletességét és rendezőkészségét dicséri.

Nagy sikere volt a leventék magyar táncának, az óvodások zenés csoportgyakorlatának, a gyerekkocsi-versenynek, valamint a fiúk és a lányok magasugrásának: még a kislányok is megugrották a 130 centimétert. Népszerűek voltak azok a tréfás futóversenyek, amikor edényekkel megrakott tálcával kellett végigszaladni a pályán, s ebbe néhány bukás eleve be volt kódolva.

[27]

A gyermekolimpia képei a *Pesti Hírlap* képes mellékletében.

Forrás: Képes Pesti Hírlap, 1936. szeptember 2. 2.

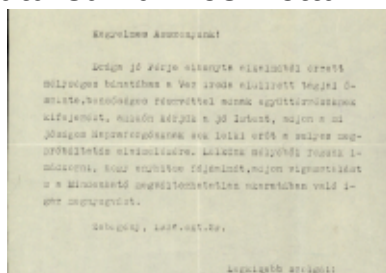
A legmulatságosabb versenyszám a *Magyarság* című lap beszámolója szerint a „virágok háztartási versenye” volt, amin konyhai ügyességüket mérték össze a virágnevekre hallgató kislányok: „amint a starttól elugranak, tíz lépésre kötényeket találnak, azt fel kell venni és a következő padhoz rohanni, ott meghámozni egy krumplit, onnan elfutni a másik padhoz, ott feltörni egy tojást, beönteni egy pohárba és aki mindezt baj nélkül a leghamarább elvégzi, az a győztes. Aki a kötényét nem gombolja be – így akar előnyt nyerni –, azt diszkvalifikálják.” Azt is megjegyezte az újságíró, hogy a tribünön körülötte többen is franciául, angolul, németül beszélnek, az amerikaiak pedig „szünet nélkül fényképeznek”. [14]

Már a hegyek mögött felbukkant a hold, amikor a versenyek véget értek, s következett az éremosztás. A kis olimpikonok az olimpiai dobogóhoz hasonló emelvényre léptek, és a legügyesebbek értékes díjakat nyertek: biciklit, karórát, fényképezőgépet. Semsey Tamás és Suzy is dobogóra léptek mint a póniverseny nyertesei. A himnusszal ért véget a műsor, majd „a dombokról rakéták röppennek fel és a zebegényi olimpiász bezárul”.^[15]

A nagyszerű eseményről részletesen beszámolt a korabeli sajtó. A *Pester Lloyd* kiemelte a rendezvény ötletének eredetiségét, a program sokszínűségét, a megvalósítás színvonalát és az igen hatásos keretozósítást a fáklyás váltófutással, amit akár a közeljövőben is megismétlésre méltónak tartott.^[16] A rendezvény bevételét a VirágEgylet a Maróti Géza szobrászművész tervezte zebegényi országzászló és az épülő Hősök kertje építésére ajánlotta fel.^[17]

A zebegényi nyaralóházak körüli hírverés és a megrendezett gyermekolimbia sajtóvisszhangja 1936-ban ország-világ előtt ismertté tette Apponyi Franciska zebegényi működését, és közvetve ráirányította a figyelmet a VirágEgyletre és a grófnő nevelési módszereire. Apponyi Franciska zebegényi működése ugyan nem ért véget a gyermekolimpiával, de miután ennek az évnek őszén megözvegyült – 1936. október 26-án elvesztette évek óta betegeskedő férjét –, ezt követően már visszahúzódóbb életet élt.

A VEZ-iroda munkatársainak részvétlávírata, 1936. október 29.

[28]

[Tovább a galéria oldalára](#) ^[29]

Jelzet: HU-MNL-OL-P 391-5-b-88.

[1] Károlyi Lászlóné Apponyi Franciska fent említett háború alatti és háború utáni tevékenységével már több cikkben foglalkoztam, de zebegényi működésére ezekben nem tértem ki. Lásd: VÖLGYESI ZOLTÁN: Szociálpolitika és hadigondozás az első világháborúban. Állami intézkedések, magánakciók és a fóti „mintaintézmények”. *Levéltári Közlemények*, 2022. 93. sz. 47–56.; Uő: Gróf Apponyi Franciska és a fóti jótékonyági intézmények. *ArchívNet*, 2015, 1. sz. https://www.archivnet.hu/kuriozumok/grof_apponyi_franciska_es_a_foti_jotekonysagi_intezmenyek.html

[30] (utolsó hozzáférés: 2024. március 12.); Uő: „A Háborús évek Fóton” – Gróf Apponyi Franciska befejezetlen naplója. *ArchívNet*, 2016. 6. sz. <https://www.archivnet.hu/a-haborus-evek-foton-1914-1918-grof-apponyi-franciska-befejezetlen-naplója> [31] (utolsó letöltés: 2024. március 12.)

[2] A zebegényi ingatlan megvételére vonatkozó iratok (adásvételi szerződés is): HU-MNL-OL-P 391-7-b. [Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, P szekció, Károlyi Lászlóné Apponyi Franciska iratai]

[3] A 1920-as évek közepén, amikor Apponyi Franciska figyelme Zebegény felé fordult, gyermekei már „kirepültek”. Az idősebbek, az 1898-ban született István és az 1899-ben született Fruzsina már felnőttek, a kisebbik, az 1903-ban született Klára pedig 1925-ben férjhez ment. Másrészt Franciskának a férjével való kapcsolata már évekkorábban elhidegült, amit az is jelzett, hogy nyilvánosan is egyre ritkábban mutatkoztak együtt. A házaspár kapcsolatához lásd: FEHÉR GYÖRGY: *Betekintés egy arisztokrata házaspár életébe: Gróf Apponyi Franciska és gróf Károlyi László*. In Varga Zsuzsanna és Melkovics Tamás (szerk.) *Szabad nemzet szabad hazában. Tanulmányok a polgári átalakulás és nemzeti modernizáció kérdéseiről Erdődy Gábor 70. születésnapjára*. Budapest, 2021. 237–247. Fontos körülmény még, hogy ekkorra anyagilag is önállóbbá vált, ugyanis megkapta az ekkoriban eladott párizsi Károlyi-palota eladásából származó bevétel felét, így kevésbé függött férje támogatásától – lásd: FRUZSINA KÁROLYI JANKOVICH: *Lost Paradise. Memories of wonderful and anxious years*. Szerk. Ilona Jankovich Livingstone-Learmonth. Magánkiadás. 153–154.

[4] PAULISINECZNÉ WILLEM VERA: *Napraforgó emlékalbum. Gróf Károlyi Lászlóné és a VirágEgylet Zebegény*. Zebegény, 2004. 15-16.

[5] Virágünnep volt tegnap Napraforgó zebegényi birodalmában. Az *Est*, 1935. augusztus 6. 12.

[6] KONCZ KÁROLY: Januárban is virítanak „trópusi fák, a rózsák és a vadvirágok” Zebegényben gróf Apponyi Franciska csodálatos „virágoskertjében”, öt kilométerre a trianoni határtól. *Nemzeti Újság*, 1935. január 11. 144.

[7] FERICSÁN KÁLMÁN: Újpestre tekintett Európa. *Napút*, 2013. 3. sz. 100–105.

[8] KÁROLYI JANKOVICH: i. m. 153–154.

[9] *Esztergom és vidéke*, 1934. augusztus 19. 35.

[10] PAULISINECZNÉ WILLEM: i. m. 68.

[11] *Pesti Hírlap*, 1936. július 4. 13.

[12] FÁBIÁN ERIKA: Somerset Maugham vendégségben – Apponyi grófnő Zebegényben és Fóton. *dunakanyarkult.blog.hu: A Duankanyar hely- és kultúrtörténete*.

https://dunakanyarkult.blog.hu/2020/06/12/viragegylet_zebegenyben ^[32] (utolsó letöltés: 2024. március 12.)

[13] TÖRÖK SÁNDOR: Gyermeke-olimpiász a zebegényi Virág-egylet stadionjában. *Magyarország*, 1936. szeptember 1. 7.

[14] Uo.

[15] Uo.

[16] Großer Erfolg der Kinder-Olympiade in Zebegény. *Pester Lloyd*, 1936. szeptember 1. 6.

[17] TÖRÖK: i. m. 7.

Címkék:

[helytörténet](#) ^[33]

[szociális munka](#) ^[34]

[jótékonyság](#) ^[35]

[Horthy-korszak](#) ^[36]

[Dunakanyar](#) ^[37]

[Zebegény](#) ^[38]

Kiadás: 24. évfolyam (2024) 1. szám

Forrás webcím: <https://www.archivnet.hu/viragegylet-viragnyaralok-gyermekolimpia-grof-karolyi-laszlone-apponyi-franciska-zebegenyi-alkotasai>

Hivatkozások

[1] <https://www.archivnet.hu/viragegylet-viragnyaralok-gyermekolimpia-grof-karolyi-laszlone-apponyi-franciska-zebegenyi-alkotasai> [2] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/1_apponyi_franciska_fenykepe_a_kastelyban.jpg [3]

https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/2_zebegeny_1917_fortepan.jpg [4]

https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/3_zebegeny_dunapart_1928_fortepan.jpg [5]

<https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/vez-levelpapir-es-boritek-minta/humnlolp03917c501.jpg> [6]

<https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/vez-levelpapir-es-boritek-minta/humnlolp03917c502.jpg> [7]

<https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/vez-levelpapir-es-boritek-minta/humnlolp03917c503.jpg> [8]

<https://www.archivnet.hu/vez-levelpapir-es-boritek-minta> [9] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/semsey-zsuzsa-suzy-pipacs-kepes-levelezolapja-apponyi-franciskanak-zebegenybe-1937-junius-15/humnlolp03913d72001.jpg> [10]

<https://www.archivnet.hu/semsey-zsuzsa-suzy-pipacs-kepes-levelezolapja-apponyi-franciskanak-zebegenybe-1937-junius-15> [11] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/4_husveti_tojaskereses.jpg [12]

https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/5_zebegeny_hethid_oszk.jpg [13]

<https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/az-egylet-stadionjanak-tervrajza-alaprajza-fodor-jozsef-epitesz-terve-1934-februar-24-nagymeretu/humnlolp03917d201.jpg> [14] <https://www.archivnet.hu/az-egylet-stadionjanak-tervrajza-alaprajza-fodor-jozsef-epitesz-terve-1934-februar-24-nagymeretu> [15]

https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/6_vez_stadion_avatas_1934.jpg [16]

https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/7_stadionavatas_az_est_1934_08_p_213.jpg [17]

https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/8_gyakorolnak_a_cserkeszek_a_vez_palyan.jpg [18]

<https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/a-viragnyaralok-leltarrajza-alaprajza-az-epuletek-az-ajtok-es-kapuk-jelolesevel/humnlolp03917d301.jpg> [19] <https://www.archivnet.hu/a-viragnyaralok-leltarrajza-alaprajza-az-epuletek-az-ajtok-es-kapuk-jelolesevel> [20] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kimutatas-osszesites-a-viragnyaralok-epuleteiről-ajtoiról-es-kapuiról/humnlolp03917c201.jpg> [21] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/kimutatas-osszesites-a-viragnyaralok-epuleteiről-ajtoiról-es-kapuiról/humnlolp03917c202.jpg> [22] <https://www.archivnet.hu/kimutatas-osszesites-a-viragnyaralok-epuleteiről-ajtoiról-es-kapuiról> [23] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/balranapraforgo-haz-zebegeny-jobbra-napraforgo-utca-zebegeny/9zebegenyinapraforgo-hazmnm.jpg> [24]

<https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/balra-napraforgo-haz-zebegeny-jobbra-napraforgo-utca-zebegeny/10zebegenynaprafogoutca1938fortepan.jpg> [25] <https://www.archivnet.hu/balra-napraforgo-haz-zebegeny-jobbra-napraforgo-utca-zebegeny> [26]

https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/12_viragnyaralo_reklam_szinhazi_elet_1936.jpg [27]

https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/13_gyermekolimpia_ph_1936_kepes_mell.jpg [28]

<https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/a-vez-iroda-munkatarsainak-reszvettavirata-1936-oktober-29/humnlolp03915b08801.jpg> [29] <https://www.archivnet.hu/a-vez-iroda-munkatarsainak-reszvettavirata-1936-oktober-29> [30] https://www.archivnet.hu/kuriozumok/grof_apponyi_franciska_es_a_foti_jotekonysagi_intezmenyek.html [31]

<https://www.archivnet.hu/a-haborus-evok-foton-1914-1918-grof-apponyi-franciska-befejezetlen-naploja> [32]

https://dunakanyarkult.blog.hu/2020/06/12/viragegyelet_zebegenyben [33] <https://www.archivnet.hu/cimkek/helytortenet> [34]

<https://www.archivnet.hu/cimkek/szocialis-munka> [35] <https://www.archivnet.hu/cimkek/jotekonysag> [36]

<https://www.archivnet.hu/cimkek/horthy-korszak> [37] <https://www.archivnet.hu/cimkek/dunakanyar> [38]

<https://www.archivnet.hu/cimkek/zebegeny>